

Cad iad na cearta ar gá iad a chur in iúl duit roimh thús an agallaimh?

1. An ceart comhairliúchán faoi iontaoibh a dhéanamh le dlíodóir, agus cúnamh dlíthiúil a fháil i rith an agallaimh

A. Dlíodóir

- Féadfaidh tú a iarraidh go ndéanfaí teagmháil le do rogha dlíodóra.
- Mura bhfuil dlíodóir agat, nó má tá bac air nó uirthi teacht, féadfaidh tú a iarraidh go ndéanfaí teagmháil le dlíodóir ar dualgas ó Chumann an Bharra.
- Má bhaineann coinníollacha dlíthiúla áirithe leat, tá an cúnamh dlíthiúil sin saor in aisce go hiomlán nó i bpáirt. Féadfaidh tú an fhoirm ina bhfuil achoimre ar na coinníollacha sin a lorg.

B. Comhairliúchán faoi iontaoibh roimh ré

- Tá sé de cheart agat comhairliúchán faoi iontaoibh a dhéanamh le do dhlíodóir ar feadh 30 nóiméad, roimh an gcéad agallamh eile agus laistigh de 2 uair an chloig i ndiaidh teagmháil a dhéanamh le do dhlíodóir nó le dlíodóir ar dualgas ó Chumann an Bharra. Féadfaidh an t-agallóir cur leis an tréimhse sin ar bhonn eisceachtúil.
- Féadfar an comhairliúchán sin a dhéanamh ar an teileafón nó ag suíomh an agallaimh.

C. Cúnamh dlíthiúil i rith an agallaimh

- Tá sé de cheart agat cúnamh a fháil ó do dhlíodóir i rith na n-agallamh. Ní féidir tús a chur leis an gceistiú gan do dhlíodóir a bheith i láthair.

- Déanfaidh do dhlíodóir an méid seo a leanas a áirithiú:
 - go dtugtar urraim do do cheart fanacht i do thost agus do do cheart gan tú féin a ionchoiriú;
 - go gcaitear go maith leat i rith an agallaimh, agus nach gcuirtear bac ná brú aindleathach ar bith ort;
 - go gcoimeádtar ar an eolas thú maidir le do chearta agus go ndéantar an t-agallamh a réachtáil go dleathach.

Má tá trácht ar bith le déanamh ag do dhlíodóir maidir leis an bpointe sin, féadfaidh sé nó sí a áirithiú go ndéantar iad a bhreacadh ar bhonn láithreach i ráiteas agallaimh na bpóilíní.

Féadfaidh do dhlíodóir iarraidh ar fhiosrúchán ar leith a dhéanamh nó ar agallamh a chur ar dhuine áirithe. Féadfaidh sé nó sí soiléiriú a lorg maidir leis na ceisteanna a chuirtear ort agus nótaí tráchta a chur ar aghaidh maidir leis an imscrúdú agus an agallamh. Níl cead ag do dhlíodóir ceisteanna a fhreagairt I d'ionad ná bac a chur ar an agallamh.

- Tá sé de cheart agat nó ag do dhlíodóir briseadh isteach ar an agallamh, aon uair amháin, le haghaidh comhairliúcháin bhreise faoi iontaoibh. Ar an dóigh chéanna, sa chás go dtiocfadh aon fhíoras nua chun cinn i rith an agallaimh, d'fhéadfá comhairliúchán breise faoi iontaoibh a dhéanamh le do dhlíodóir. Féadfaidh an comhairliúchán sin maireachtáil ar feadh 15 nóiméad ar a mhéad.

D. Tarscaoileadh

Níl iallach ort comhairliúchán le dlíodóir ná cúnamh ó dhlíodóir a iarraidh.

Féadfaidh tú an ceart sin a tharscaoileadh de do dheoin féin tar éis duit dianmhachnamh a dhéanamh ina thaobh má bhaineann an méid seo a leanas leat:

- tá lán-aois slánaithe agat;
- tá doiciméad sínithe agat agus dáta curtha agat leis chun an méid sin a dhearbhu.
- más féidir, is féidir scannán a dhéanamh den agallamh. Is féidir é sin a phlé le do dhlíodóir.

Féadfaidh tú labhairt ar an teileafón le dlíodóir ar dualgas ó Chumann an Bharra maidir leis na cúrsaí sin.

E. Eisceacht

I gcás imthosca eisceachtúla nó de dheasca cúiseanna an-láidre, féadfaidh Stiúrthóir na nIonchúiseamh Poiblí nó an Giúistís Scrúdúcháin cinneadh a dhéanamh gan an ceart a bhronnadh ort comhairliúchán faoi iontaoibh a dhéanamh roimh ré ná cúnamh ó dhlíodóir a fháil i rith an agallaimh. Ní mór dó nó di údar a thabhairt leis an gcinneadh sin.

2. Na cionta a chur in iúl go hachomair

- Tá sé de cheart agat go gcuirfí na cionta, a gcuirfear agallamh ort ina leith, in iúl duit.

3. An ceart a bheith i do thost

- Ní chuirfear iallach ort ag am ar bith tú féin a ionchoiriú.
- Tar éis duit d'aitheantas a shonrú, féadfaidh tú rogha a dhéanamh ráiteas a thabhairt, na ceisteanna a chuirtear ort a fhreagairt nó fanacht i do thost.

4. A insint do dhuine éigin gur gabhadh thú

Tá sé de cheart agat tríú páirtí a chur ar an eolas faoi do ghabháil.

Dá ainneoin sin, féadfaidh Stiúrthóir na nIonchúiseamh Poiblí nó an Giúistís Scrúdúcháin an chéim inar féidir é sin a dhéanamh a chur siar ar chúinsí an-láidre, chomh fada agus atá riachtanach ar mhaithe leis an imscrúdú.

5. Cúnamh míochaine

- Tá sé de cheart agat cúnamh míochaine saor in aisce a fháil más gá.
- Féadfaidh tú a iarraidh ar do rogha dochtúra scrúdú a dhéanamh ort freisin. Beidh ort íoc as costas an scrúdaithe sin.

Cad iad do chearta breise i rith an agallaimh?

6. Cúnamh ó ateangaire agus an ceart chun aistriúcháin

- Mura dtuigeann tú nó mura labhraíonn tú an teanga, nó má tá bac san éisteacht nó sa chaint ort, beidh tú i dteideal ateangaire faoi bhrí mionna a bheith agat:
 - i rith an chomhairliúcháin faoi iontaoibh le do dhlíodóir (mura dtuigeann nó mura labhraíonn do dhlíodóir do theanga).
 - i rith an cheistithe.
Is cúnamh saor in aisce é sin.
- Mura dtuigfir teanga na n-imeachtaí, tá tú i dteideal a bheith ar aistriú sleachta ábhartha den bharántas gabhála, an giota cuir na cúirte agus an cinneadh cúirte, go teanga a dtuigeann tú. Tá an t-aistriúchán sin saor in aisce.
- D'fhéadfaí a iarraidh ort do ráitis a scríobh síos i do theanga féin.

7. Cearta eile i rith an agallaimh

Ní mór roinnt faisnéise a chur ar fáil duit roimh an agallamh. De bhreis ar an bhfaisnéis achomair maidir leis na cionta agus leis an gcearta a bheith i do thost, cuirfear an méid seo a leanas in iúl duit:

- Féadfaidh tú a iarraidh go ndéanfaí gach ceist a chuirtear ort a thaifeadadh faoi mar a chuirtear iad agus na freagraí a thugann tú a thaifeadadh faoi mar a thugtar iad;
- Féadfaidh tú a iarraidh go ndéanfaí iarratas ar leith nó go gcuirfí duine áirithe faoi agallamh;

- D'fhéadfaí do ráitis a úsáid mar fhianaise dhlíthiúil.
- Le linn an agallaimh, féadfaidh tú na doiciméid atá i do sheilbh a úsáid, chomh fada agus nach gcuirtear moill ar an agallamh dá bharr. Féadfaidh tú a iarraidh, roimh an agallaimh nó ina dhaidh, go gcuirfí na doiciméid sin le ráiteas agallaimh na bpóilíní nó i dtaisce le Clárann na Cúirte.

8. Scannán a dhéanamh den agallamh

- Más féidir, féadfar scannán a dhéanamh den agallamh chun monatóireacht a dhéanamh ar nósanna imeachta an agallaimh.
- An t-agallóir, an tlonchúisitheoir Poiblí nó an Giúistís Scrúdúcháin a dhéanfaidh an cinneadh sin.

9. Ag deireadh an agallaimh

Ag deireadh an agallaimh, tabharfar téacs an agallaimh duit chun é a léamh. Féadfaidh tú a iarraidh go ndéanfaí é a léamh amach duit. Iarrfar ort cé acu ar mhaith leat nó nár mhaith leat go ndéanfaí athrú nó soiléiriú ar bith ar do ráitis.

Cá fhad is féidir thú a choinneáil i gcoimeád?

1. 48 n-uaire an chloig, i bprionsabal

Féadfar thú a choinneáil i gcoimeád go ceann uastréimhse 48 n-uaire an chloig.

2. Giúistís Scrúdúcháin

- Déanfar thú a scaoileadh saor nó a thabhairt os comhair an Ghiúistís Scrúdúcháin laistigh de thréimhse 48 n-uaire an chloig. Cinnfidh an Giúistís Scrúdúcháin cibé an ndéanfar thú a choinneáil i gcoimeád nó an ndéanfar barántas gabhála Eorpach a eisiúint.
- Tá sé d'oibleagáid ar an nGiúistís Scrúdúcháin ceisteanna a chur ort ar an gcéad dul síos maidir leis an ábhar sin. Tá sé de cheart agat freisin, i rith an agallaimh sin, cúnaimh a fháil ó do dhlíodóir. Ní mór don Ghiúistís Scrúdúcháin éisteacht lena bhfuil le rá agat faoi bharántas gabhála a eisiúint i do leith, nó ag do dhlíodóir.

Ní cheadaítear duit an ceart chun cúnaimh a fháil ó dhlíodóir a tharscaoileadh mura bhfuil lán-aois slánaithe agat.

- Sa chás go ndéanann an Giúistís Scrúdúcháin barántas gabhála a eisiúint, beidh na cearta seo a leanas agat:
 - Beidh sé de cheart agat cumarsáid gan bhac a dhéanamh le do dhlíodóir.
 - Ní mór duit dul os comhair na cúirte i seisiún dúnta laistigh de chúig lá i ndiaidh eisiúint an bharántais ghabhála. Féadfaidh tú cur in aghaidh na gabhála agus an athchuir faoi choimeád ansin.
 - Féadfaidh tú féachaint ar do chomhad an lá roimh an éisteacht i seisiún dúnta nó i nDlísheomra na nDíotálacha.

- Ach amháin sa chás go bhfuil aistriúchán ó bhéal ar an mbarántas gabhála curtha ar fáil duit, beidh tú i dteideal aistriúcháin (scríofa) ar na hailt ábhartha den bharántas gabhála mura dtuigeann tú an teanga a úsáidtear do na nósanna imeachta. Tá an t-aistriúchán sin saor in aisce.
- Féadfaidh do dhlíodóir faisnéis bhreise a thabhairt duit maidir leis na chéad chéimeanna eile de na nósanna imeachta.
- Mura bhfuil saoránacht na Beilge agat, féadfaidh tú údarás chonsalacha do thír a chur ar an eolas faoi do ghabháil.

Féadfaidh tú an míniúchán seo ar do chearta a choimeád leat.